

Nr 35.

Av herr **Karlsson, Gustaf**, m. fl., om inrättande av en fond för beredande av hjälp i särskilt ömmande fall åt familjer, som oförvållat råkat i ekonomiska svårigheter.

Ökad trygghet för hem och familj torde vara huvudsyftet med de åtgärder, som i skilda avseenden vidtagits på socialvårdens område. Reformarbetet på angivna område, under det senaste årtiondet, är utan tvivel av mycket stor betydelse. Framför allt är det allmännas intresse för att stödja hembildning och hjälpa barnrika familjer starkt markerat. Ett annat genomgående drag i de hjälp- och stödmöjligheter, som sålunda i olika hänseenden skapats, är att åtgärderna åsyfta beredande av hjälp och stöd under förhållanden, som lämpligast torde kunna nämnas med ordet normala. Berörda åtgärder kännetecknas måhända även därav, att de i regel syfta till verkningar på lång sikt. I sistnämnda hänseende tänka vi särskilt på vad som åtgjorts för att lindra skattebördan för barnrika familjer.

Erfarenheten visar emellertid, att, trots allt vad som hittills åtgjorts för att skydda hem och familj, akuta svårigheter kunna inträffa, som medföra de allra största påfrestningar för familjens sammanhållning och hemmets bestånd. I åtskilliga sådana fall skingras hemmet, och både de enskilda och det allmänna få vidkännas ekonomiska offer, som kanske inte behövt göras därest möjlighet funnits att i tid, kanske med förhållandevis små belopp, bistå vederbörande över den oförvållade svårigheten.

Vi vilja erinra om att staten med mycket betydande summor understödjer bildande av egnahem och uppförande av goda bostäder ävensom till förbättrande av bostadshus. Förvisso äro dessa åtgärder av oerhört värde. Särskilt betydelsefullt är, att vid tilldelning av det stöd, som sålunda möjliggjorts, barnrika familjer i synnerhet gynnats. Men vad angår egnahemsverksamheten finnes också en »medaljens avigsida». Vi syfta härvidlag på de tvångsförsäljningar av jordbruks- och bostadsfastigheter, som egnahemsnämnderna eller andra låneförmedlare måste verkställa och till vilka fastigheter lån och bidrag tidigare lämnats. Under budgetåret 1941/42 tvångsförsåldes 31 jordbruksfastigheter och 10 bostadsfastigheter eller tillsammans 41 fastigheter. Motsvarande siffror för budgetåret 1940/41 voro 47, 23 och 70. Nu äro vi fullt medvetna därom, att det övervägande flertalet av dessa tvångsförsäljningar torde berott på att vederbörande egnahemsinnehavare på ett eller annat sätt misskött sig och att försäljningarna sålunda varit oundvikliga. Men enstaka fall torde kunna påvisas, då oförvållade svårigheter hopat sig för egnahemsinnehavare, som endast under normala förhållanden och med de största ansträngningar kunnat fullgöra sina ekono-

miska förpliktelser. För dylika är uppskov med amortering och erläggande av ränta visserligen en hjälp för tillfället. Men det lättar icke på något sätt det ekonomiska trycket. Snarare tvärtom; framdeles blir det ekonomiska trycket så mycket starkare. Särskilt torde innehavare av bostadsegnahem härvidlag hava sämre möjligheter än innehavare av jordbruksegnahem, för vilka vissa hjälplån kunna i gynnsamma fall vara till god nytta.

Då vi med vår framställning syfta till att åstadkomma en smidig och praktisk hjälpform för att i särskilt ömmande fall bispringa hem och familj, är det ingalunda vår mening, att den enskildes skyldighet att till det yttersta draga försorg om sig och de sina skulle på minsta sätt avtrubbas. Och lika litet är det vår mening, att kommunens skyldighet att träda hjälpanande till, inte minst när det gäller att skydda i övrigt skötsamma egnahems-låntagare från tvångsförsäljning av sina fastigheter, skulle förminsкас. Det torde emellertid inom antydda område finnas fall, då den enskilde själv oförvållat råkat i svårigheter och då kommunen varken kunnat eller velat hjälpa vederbörande, varför det med oerhörd möda och uppoffring skapade egnahemmet måste lämnas.

Men det är icke blott inom egnahemsverksamheten, som möjligheter till hjälp i vissa svårighetsfall äro nödiga. Måhända är behovet inom detta område mindre än på åtskilliga andra, ehuru vi tagit egnahemsverksamheten som exempel på vad vi åsyfta.

Följande fall må tjäna som ytterligare belysning av att behov föreligger av en smidig hjälpform från det allmännas sida. Vid en industriort i Bohuslän föddes 1942 trillingar i en fabriksarbetarefamilj. Familjen hade förut två barn, det äldsta omkring 5 år. Familjens inkomst angivna år var omkring 2 500 kr. Förmögenhet saknades, snarare hade familjen någon skuld. Hustrun var redan tidigare mindre stark. När så denna stora ökning av familjen inträffade, efterforskade mannen föreliggande möjligheter att med ekonomiskt stöd från det allmännas sida anställa kvinnlig hjälp för hemmets skötsel. Den enda hjälp som härvidlag skulle kunna tänkas var emellertid från fattigvården. Att nämnda familj erhöi högsta möjliga belopp eller 300 kronor i mödrahjälp förbättrar inte nämnvärt familjens ekonomiska ställning efter de tre barnens födelse. Och det måste anses vara förödmjukande för familjen att under angivna förhållanden anlita fattigvården för att ytterst nödvändig hjälp till den unga och i högsta grad arbetsbelastade modern, som för övrigt vid nämnda tid var sjuklig, skulle kunna erhållas. I dylika fall, och även i fall där något mindre påtagbara behov av mer eller mindre tillfällig hjälp vore påkallad, borde staten träda till för att bereda hjälp ur tillfälliga svårigheter, som, därest desamma icke bleve lindrade, lätt kunde medföra betydligt större utgifter både för den enskilde och det allmänna.

I fråga om formen för en statlig hjälpverksamhet i ovan berört syfte synes det oss som om länsstyrelserna vore de lämpligaste organen att om-

händerhava prövningen av ansökningar om hjälp av antytt slag. I visst avseende torde det kunna sägas, att länsstyrelserna redan godkänts som förvaltande organ i fråga om en del hjälpfonder. Vi bringa särskilt i erinran länsstyrelsens befatning med den s. k. nationalhjälpen, vilken visserligen tillkom utan statens medverkan, men där staten under senare tid lämnat vissa belopp att ställas till länsstyrelsernas förfogande för att efter ansökan därom utdelas till särskilt behövande beredskapsinkallades familjer. För att åstadkomma vederhäftig prövning av hjälpbehovet m. m. rörande de hjälpsökande torde utan svårighet de kommunala organen anlitas ävensom egnahemsnämnderna vad avser fråga om hjälp till egnahemsägare eller likställda. Under alla förhållanden måste prövningen av ingivna ansökningar underkastas noggrann granskning, ty vi äro ingalunda främmande för att stora risker föreligga för missbruk av ifrågasatt hjälp. Denna risk av missbruk bör dock kunna elimineras. I varje fall anse vi icke, att risken av eventuellt missbruk av hjälp får hindra, att hjälp beredes dem, som oförskyllt kommit i svårigheter och äro i behov av stöd. I tider som dessa, då så mycket göres för att hemmen skola skyddas, anse vi det fullt motiverat, att staten bereder möjlighet att bringa hjälp av sådan tillfällig natur som ovan antytts. Inrättande av en hjälpfond, ur vilken medel ställas till länsstyrelsernas förfogande för utdelning till familjer, som oförvållat kommit i svårigheter, och där enskilda eller kommun skäligen icke kunna anses vara skyldiga att bringa hjälp, torde enligt vår mening icke behöva medföra så stora ekonomiska konsekvenser, att betänkligheter av statsfinansiell art skola stå hindrande i vägen.

Med stöd av det anförda hemställa vi,

att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning och förslag snarast möjligt angående inrättande av en hjälpfond, från vilken medel ställas till länsstyrelsernas eller annat statligt organs förfogande för utdelning i särskilt ömmande fall till familjer, som oförvållat kommit i ekonomiska svårigheter, vars avhjälpande kan ske med anslag av tillfällig natur, och i vilka fall nära anhöriga äro oförmögna att lämna behövt stöd och kommun skäligen icke kan anses skyldig bringa hjälp.

Stockholm den 18 januari 1943.

Gustaf Karlsson. Karl H. Andersson. Oscar E. Mattsson.